

Речь идет, в первую очередь, об обеспечении заданного состава слитков или отливок, полученных в тиглях разной емкости, из различных шихтовых материалов. Поскольку основным, а зачастую и единственным компонентом этих сплавов, интенсивно испаряющимся под действием электронного пучка, является алюминий, большое внимание изучению поведения этого элемента в ходе плавки.

Используя методику и алгоритм расчета конечного состава сплавов системы Ti-Al электронно-лучевой выплавки [3], а также методы математического программирования в среде MathCad 14 в данной работе сделана попытка её практического применения в качестве элемента технологической инструкции проведения плавки. Построенные на основе расчетов графики зависимости изменения содержания алюминия от режима плавки, позволяют выбрать наиболее оптимальные параметры для получения сплава заданного состава.

Список литературы

1. Левицкий М.И. Одержання сплавів на основі інтерметалідних сполук методом електронно-променевої гарнісажної плавки / В.І. Мірошніченко, Т.В. Лапшук, С.О. Матвієць // МТОМ. – 2002. – №3. – с. 17-20.
2. Левицкий Н.И. Качество литых заготовок из интерметаллидных сплавов TiAl, полученных электронно-лучевой плавкой / В.И. Мирошниченко, Т.В. Лапшук, Е.А. Матвиец, В.С. Голтвяница, С.К. Голтвяница // Процессы литья. – 2010.– № 1. – С. 33 – 37.
3. Ворон. М.М. Метод расчета испарения алюминия в интерметаллидных системах Ti-Al при электронно-лучевом переплаве // Металл и литье Украины. – 2010. – №11. – С. 31-33

УДК 621.74

В. Г. Герасименко, Т. О. Широких

Національна металургійна академія України, Дніпропетровськ

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ОДЕРЖАННЯ ЯКІСНОЇ БЕЗПЕРЕРВНОЛИТОЇ ЗАГОТІВКИ ЗА ДОПОМОГОЮ «М'ЯКОГО» ОБТИСКУ ПРИ ЇЇ ТВЕРДІННІ

Технологія безперервного розливання сталі освоєна більш, ніж в 90 країнах світу, де діє близько 2 тис. МБЛЗ різної конструкції і призначення. Понад 93% всієї виплавленої сталі (у 2008 році - 1,228 млрд. тон заготовки) розлита на МБЛЗ.

За підсумками 2009 року, Україна посіла дванадцяту позицію в світі і четверту в Європі (після Росії, Німеччини та Італії) за обсягами застосування

безперервного розливання сталі. Сьогодні ця технологія працює на одинадцять підприємств, з яких п'ять - комбінати повного циклу.

Так як безперервне розливання стало одним з основних способів розливання сталі, вимоги до її якості помітно зросли.

Одними з основних дефектів безперервнолитої заготовки є осьова пористість і осьова ліквіація, які при прокатці проявляються у вигляді внутрішніх тріщин і розслою. Боротися з цими дефектами можна двома способами: зовнішнім фізичним впливом на заготовку, що кристалізується, або методом «м'якого» обтиску. Перший спосіб досить дорогий і вимагає великих енерговитрат, а другий є більш перспективним, так як він не такий дорогий і його легше застосовувати.

Технологічний принцип «м'якого» обтиску полягає в тому, що безперервнолитою зливку у кінці твердіння проходить через зону «м'якого» обтиску, налаштовану на конус, при цьому кінець зони твердіння (кінець рідкої лунки) стискається і цим компенсується усадка при твердінні. При обтиску зливку утворюється більш дрібна і однорідна структура металу, ніж без обтиску.

Для того, щоб отримати позитивний результат, позиція і величина обтиску повинні бути оптимізовані. Якщо «м'який» обтиск занадто малий, він неефективний, наслідком чого є утворення у безперервнолитому зливку сильної сегрегації. Занадто великий обтиск впливає також негативно на осьову ліквіацію, підвищуючи її, а отже, веде до утворення тріщин.

Теоретично величина обтиску визначається за формулою:

$$D_0 = (D_1 + D_2) / \eta + D_3,$$

де D_1 , D_2 - сумарний обтиск, необхідний для запобігання відповідно руху (витікання) рідкої сталі із зони твердіння і перетікання сталі при спученні заготовки (при використанні плоских брусків $D_2 = 0$); η -коефіцієнт пропорційності, що враховує перенесення поверхні внутрішнього фронту твердіння і, отже, умови гарячої деформації заготовки; D_3 - сумарна термічна усадка твердої фази при зниженні температури в ході обтиску (розраховується на підставі аналізу процесів теплопереносу в зоні обтиску).

Параметри м'якого обтиску індивідуальні для різного хімічного складу, швидкісних режимів і сортаменту, а отже, вирішення питань технології «м'якого» обтиску можливо тільки на основі математичного моделювання всього процесу «м'якого» обтиску, починаючи з гідродинамічної роботи, обумовленої переміщенням фронтів кристалізації, закінчуючи призначенням у потрібному місці, на необхідній довжині раціональної величини обтиску.

У зв'язку з тим, що технологія «м'якого» обтиску до кінця недосліджена, вона потребує удосконалення і вирішення наступних завдань:

– розробки математичної моделі для реалізації процесу «м'якого» обтиску і дослідження з її допомогою впливу цього процесу на формування макроструктури безперервнолитої заготовки з рідкою серцевиною в зоні вторин-

ного охлаждения;

- розробки механізму впливу «м'якого» обтиску на формування макро-структури безперервнолитих заготовок;
- визначення кількості та місця прикладання зусиль обтиску (співвідношення між кількістю рідкої і твердої фаз в момент обтиску);
- визначення способів докладання зусиль до поверхні заготівки;
- дослідження якості безперервнолитих заготовок після «м'якого» обтиску і якості металопродукції з них;
- визначення взаємозв'язку технологічних параметрів безперервного розливання сталі з параметрами «м'якого» обтиску;
- розробки технології «м'якого» обтиску безперервнолитих заготовок на МБЛЗ.

УДК 669.15-198:669.017

В. А. Гладких, В. Ф. Лысенко, А. В. Рубан
Национальная металлургическая академия Украины,
Днепропетровск

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ СОСТАВА ФЕРРОСИЛИКОМАРГАНЦА, ТЕМПЕРАТУРНОГО И ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО РЕЖИМОВ РАЗЛИВКИ НА КАЧЕСТВО СЛИТКА СПЛАВА

В соответствии с действующим стандартом (ДСТУ 3548-97) и стандартом зарубежных стран, производящих марганцевые ферросплавы, базовое содержание ведущих элементов (марганца и кремния) в ферросиликомарганце составляет 82 %. По сложившейся практике выплавка сплава MnC17 на отечественных ферросплавных заводах осуществляется с содержанием кремния 17–18 % и марганца 72–74 %, т.е. с суммарным содержанием этих элементов 89–92 %. В связи с поставкой ферросиликомарганца сталеплавильным и фасонолитейным цехам во фракционированном виде в процессе дробления слитка ферросплава и последующем рассеве образуется значительное количество (10–15%) мелких некондиционных фракций – отсев фракционирования. Вследствие отсутствия потребителей основная масса отсева переплавляется в составе шихты при выплавке ферросиликомарганца, что снижает технико-экономические показатели производства.

Кафедрой электрометаллургии НМетАУ совместно с ЦЗЛ ОАО «НЗФ» завода проведена опытная кампания по выплавке и разливке ферросиликомарганца базового состава. В работе приведены результаты эксперимен-

тальных исследований по изучению влияния химического состава сплава, температуры разлива, типа и конструкции мульд разливочных машин на структуру, физико-механические характеристики слитка сплава и на выход отсева фракционирования.

Температура сплава в начале разлива, как правило, была на 10–15 °С выше температуры металла в середине и на 30–40 °С выше, чем в конце разлива. При анализе полученных результатов исследований установлено, что выход отсева фракционирования уменьшается при снижении температуры разлива, использовании стержневых изложниц и исключении процесса дробления. Отмечена характерная зависимость снижения выхода отсева при повышении концентрации железа, снижении содержания марганца, кремния в сплаве до значений базовых величин и уменьшении доли фосфора в сплаве. Повышение концентрации железа в сплаве и, соответственно, в структурных силикокарбидных фазах слитка (по принципу замещения марганца в узлах кристаллической решетки железом) обеспечивает повышение плотности и микротвердости, пластичности и предела хрупкого разрушения структурных фаз под действием статических и динамических нагрузок.

Полученные в работе результаты подтверждают целесообразность организации выплавки ферросиликомарганца с базовым содержанием марганца, кремния и с повышенной долей железа (10–13 %), что является одним из направлений улучшения технологичности процесса выплавки ферросиликомарганца – на заводе, повышения физико-механических и потребительских свойств слитка и фракционированного металла и, в конечном итоге, улучшения технико-экономических показателей его производства.

УДК 669.15-198:669.141.25

В. А. Гладких, В. Ф. Лысенко, А. В. Рубан
Национальная металлургическая академия Украины,
Днепропетровск

РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МАРГАНЦЕВЫХ ФЕРРОСПЛАВОВ ПРИ ВЫПЛАВКЕ ЛИТЕЙНЫХ СТАЛЕЙ

Вопросы рационального использования раскислителей и легирующих при выплавке литейных сталей различного назначения тесно связаны с номенклатурой производимых ферросплавов. Практически ни одна марка стали не может быть получена без использования марганцевых или кремнистых ферросплавов.